

**Autorzy monografii:**

dr hab., prof. UPH Stanisław Jarmoszko  
dr Wiesław Barszczewski

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach  
Wydział Humanistyczny, Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa

**Recenzenci:**

dr hab., prof. UJK Marek Leszczyński, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach  
dr hab., prof. UPH Mariusz Kubiak, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Wyniki badań, zrealizowane w ramach tematu badawczego nr 465/16/S, zostały sfinansowane z dotacji na naukę, przyznanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

**Komitet Wydawniczy:**

Andrzej Barczak, Mikołaj Bieluga, Andrzej Borkowski, Grażyna Anna Ciepela, Janina Florczykiewicz (przewodnicząca), Robert Gałązkowski, Jerzy Georgica, Arkadiusz Indraszczyk, Beata Jakubik, Jarosław Kardas, Wojciech Kolanowski, Agnieszka Prusińska, Zofia Rzymowska, Sławomir Sobieraj, Stanisław Socha, Maria Starnawska, Grzegorz Wierzbicki, Waldemar Wysocki

© Copyright by Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2017

Żaden fragment tej publikacji nie może być reprodukowany, umieszczany w systemach przechowywania informacji lub przekazywany w jakiegokolwiek formie – elektronicznej, mechanicznej, fotokopii czy innych reprodukcji bez zgody posiadacza praw autorskich.

ISBN 978-83-7051-863-9

Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach

08-110 Siedlce, ul. Żytnia 17/19, tel. 25 643 15 20

wydawnictwo.uph.edu.pl

Format B-5. Ark. wyd. 26,0. Ark. druk. 27,1.

Druk i oprawa: EXDRUK, Włocławek

# Spis treści

Wstęp .....	9
-------------	---

## TEORETYCZNE NARRACJE BEZPIECZEŃSTWA SPOŁECZNEGO

Rozdział 1 .....	15
1.1. Bezpieczeństwo jako teoretyczna i empiryczna kategoria nauk społecznych ..15	
1.1.1. Podstawowe sposoby definiowania .....	16
1.1.2. Podstawowe predykaty i konotacje – potrzeba, wartość, dobro wspólne, cel ludzkiego działania .....	23
1.2. Odmiany bezpieczeństwa zbiorowości ludzkich .....	39
1.3. Specyfika bezpieczeństwa społecznego .....	55
1.3.1. Istota społeczeństwa jako źródło specyfiki bezpieczeństwa społecznego i punkt wyjścia jego analizy .....	57
1.3.2. Podstawowe dylematy interpretacyjne bezpieczeństwa społecznego .....	76
1.3.3. Dotychczasowe sposoby definiowania bezpieczeństwa społecznego ..	94
1.3.4. Rekomendowane ujęcie bezpieczeństwa społecznego .....	100
1.3.5. Bezpieczeństwo społeczne a społeczna przestrzeń bezpieczeństwa ..	119
1.4. Struktura – płaszczyzny i składowe bezpieczeństwa społecznego .....	122

## SYTUACJE KRYTYCZNE W ŻYCIU LUDZI

Rozdział 2 .....	129
2.1. Ogólne pojmowanie sytuacji krytycznej .....	129
2.2. Zagrożenia jako zasadnicze źródło sytuacji krytycznych .....	150
2.2.1. Definiowanie pojęcia „zagrożenie” .....	150
2.2.2. Typologie zagrożeń .....	161
2.2.3. Istota i specyfika zagrożeń nadzwyczajnych .....	172
2.2.4. Możliwe kategorie i obszary występowania zagrożeń nadzwyczajnych .....	175
2.3. Podstawowe kategorie sytuacji krytycznych – egzemplifikacje .....	200
2.3.1. Powódzie – polska powódź stulecia, 1997 r. ....	201
2.3.2. Ekstremalne wiatry – trąba powietrzna w północnej Polsce, 2012 r. ....	210
2.3.3. Pożary – wybuch gazu w Jankowie Przygodzkim, 2013 r. ....	219
2.3.4. Trzęsienia ziemi – Haiti, 2010 r. ....	227
2.3.5. Awarie jądrowe – katastrofa w Czarnobylu, 1986 r. ....	231
2.3.6. Akty terroru – zamach na WTC w Nowym Jorku, 2001 r. ....	241

## BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZNE W WARUNKACH KRYTYCZNYCH

Rozdział 3 .....	247
3.1. O bezpieczeństwie społecznym w obliczu zagrożeń .....	247
3.1.1. Ogólna charakterystyka zagrożeń społecznych .....	248
3.1.2. Bezpieczeństwo społeczne wobec wybranych zagrożeń .....	255
3.1.3. Bezpieczeństwo społeczne w obliczu radykalnych przemian cywilizacyjnych .....	267
3.2. Społeczne konsekwencje zagrożeń nadzwyczajnych .....	274
3.2.1. Następstwa negatywne .....	282
3.2.2. Następstwa pozytywne .....	299
3.3. Specyfika bezpieczeństwa społecznego w sytuacjach krytycznych.....	305
3.3.1. Zagrożenie i ochrona biologicznych podstaw życia społecznego ....	306
3.3.2. Dezorganizacja życia społecznego i jego rekonstrukcja .....	310
3.3.3. Specyfika poczucia bezpieczeństwa w sytuacjach krytycznych .....	314
3.3.4. Aktywność na rzecz utrzymania/ochrony bezpieczeństwa społecznego.....	317
3.3.5. Nadużycia w interpretacji charakteru i skali zagrożeń .....	321

## ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW BEZPIECZEŃSTWA SPOŁECZNEGO W SYTUACJACH KRYTYCZNYCH

Rozdział 4 .....	328
4.1. Erozja bezpieczeństwa społecznego jako problem społeczny .....	329
4.2. Ogólne zasady radzenia z sytuacjami krytycznymi .....	338
4.3. Rozwiązywanie problemów bezpieczeństwa społecznego będących rezultatem wpływu natury .....	371
4.4. Rozwiązywanie problemów bezpieczeństwa społecznego spokroowanych przez człowieka.....	384
<b>Zakończenie</b> .....	395
<b>Bibliografia</b> .....	400
<b>Summary</b> .....	431